

an is een novel-
k zien hoe goed
erste, 't isilver.

lezer binnenge-
ongezellig-koud
rachel van ver-
verloren. En met
voorden worden
e het in dezen
versleten groote-
ind bestje maar
ns, en Solange,
i in den vreem-
moeder.

op haar wijze
n der anderen
vereeniging van
psychologische
krachtige, pre-
gt door de too-
trekjes út haar
trekken en ge-
eld relief, zoo
ur ontledenden

k Matjes hoer
schamele dus-
en krentenmik,
n brengt in het
s het de fijne
ofbeheersching,
an Jan's korte

rig: haar elnde
Jan weer komt.
En dan vraagt
sd, dat môtgen
al, de lofzang

nist van op en
vroudeige levin
rit. Zingen —
kerk, de heede
er hij. Zingen
nog es vrou-
pelen op straat
doe ja dat in

en jû dat niet

hij te zingen.
n zijn versleten
endigheid valt
ou in de ooren.
ie bij het luis-
blinde dwerg
n den rug.
nker. Hij kent
zingt zo, alle

y hebben een

vordt gesneden
houwd, loopen
zondering voor
rs te worden.
De schoonste
als een roude

ed en heilige
Schrift staan
of Schrift.

al van v. Veld-
fischen bijbel-
en tegelijk te
Schrift in den
ziel van de
behoefte van
Het is niet
den gelezen.
Wat we an-
l hebben. We
ren thuis be-
die het voed-
aan anderen
ons zijn ge-
ernstig, door

zals in deze

het Piëtisme

de Piëtisten
schriften be-
n lievelings

de Piëtisten:
id en weten-
chter: beveel
dat, ter be-
sche weten

est, dat hij
met ge-
sonzigheid
ed op vele

W. M. KOK.

inter elkaar, dat duurt een heele poos, want er
ziet er vijf en Jan zingt niet ving...

En o, zalig en heerlijk wordt 't Kerstfeest die
armen van geest in de kale Heilighedskamer, waar
voor drie schamele vrouwen een oud boertje den
lofzang zingt...

Dat is alles. 't Heele verhaal. Een novelle, want
kort, zonder noemenswaardige handeling, zonder
complicatie, zonder breede ontledingen... Maar
evenzeer een proeve van het fijnste, modern-aan-
fysierende, literaire proza en sprekend tot de ziel
van den lezenden mensch een klare en zuivere
taal!

Men heeft hier een specimen van de moeilijkste
moderne-literatuursoort, maar goed als de beste
roman!

De drie andere novellen, ofschoon in fijnheid
de minderen van deze eerste, zijn ook alleszins
goed. „De bluts in 't blazoen" is een verhaal van
het type „Het goed van Cronaert"; „Het lichte-
de nisse" de stemmingsvolle teekening van den
invloed der jeugtherinnering; „Het kwade voet-
spoor" de leere ontleding van oudersmart over het
verdolende kind. Als novellen staan ook deze drie
verhalen hoog, en ze bereiden ieder voor zich
den lezer de genieting, die goede lectuur geven kan.

We bevelen daarom dezen mooien bundel har-
telijk en met nadruk in de belangstelling aan. In
rustige uren zal hij passend gezelschap zijn.

Men zal dan wel even moeten wennen aan den
stijl. Die heeft, zoo op 't eerste gezicht, iets zwaars
en gewrongens. De allereerste bladzijde b.v. maakt
den indruk van gemaniereerdheid. Maar als men
even verder gelezen heeft hindert dat niet meer
en zal men telkens verrassende effecten vinden,
die den vorm der verhalen in harmonie doen zij-
gen met den inhoud en 't geheel maken tot een proeve
van literair schoon, tot christelijke kunst, die
duidelijke waardeering verdient.

C. T.

MUZIKALE KRONIEK.

De Maatschappij tot bevordering der toonkunst en haar gedenckboek.

Het is in de laatste jaren gewoonte geworden, dat
belangrijke maatschappijen bij haar eeuwfeest een ge-
denckboek het licht doen zien, dat in min of meer
uitgebreiden vorm de geschiedenis geeft van de bond-
jarige. Reeds verscheidene belangrijke bijdragen tot de
cultuurschiedenis van den tijd na de Fransche revo-
lutie zijn we zoo rijk geworden. Ik denk o.a. aan
het driedeelige prachtwerk van Dr C. Manaviel over
de Nederlandsche Handelsmaatschappij, dat een heel an-
deren kijk gegeven heeft op onze handelsgeschiedenis
en op de ontwikkeling van de Twentsche industrie.
Ook de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst
heeft dit jaar, bij haar 100-jarig bestaan, gemeend
haar geschiedenis te moeten geven in een lijvig boek-
deel van de hand van den heer J. D. C. van Dokkum,
die al eerder in het tijdschrift „Casilia" een aantal
bijdragen geleverd had, waarin hij de ontwikkelings-
jaren der Maatschappij had geschetst. Het ligt in mijn
bedeeling een en ander mee te deelen omtrent het
werk van de Maatschappij, naar aanleiding van haar
gedenckboek.

De schrijver van het gedenckboek geeft eerst in zijn
inleiding een beknopt beeld van den toestand van ver-
val op muzikaal gebied, ook in Nederland. Na den
Franschen tijd ontbreekt ook op kunstgebied alle drijf-
alle initiatief, alles blijft nog onder invloed van Frankrijk,
al is men in politiek opzicht ook vrij van Frankrijk.
Het is dan ook wel eenigszins in strijd met de feiten
en aanhalingen van kunstcritici uit de vorige eeuw,
als de schrijver meent te moeten constateeren: „Toen
het Nederlandsche volk ontwaakt was uit „den Fran-
schen nacht" bleek overigens opnieuw zijn veerkracht.
De nationale geestdrift, waarmee den 30en November
1813 de terugkeerende Oranje-vorst, die weldra als
Willem I den troon van het Koninkrijk der Nader-
landen bestijgen zou, te Schiedamschen was ontvangen,
was geen ijdele belofte. Er vertoonden zich weldra
teekenen van herleving op elk gebied, die van hooger-
hand op verblifdende wijze werden aangemoedigd, en
daarin deelde ook de toonkunst." Juist na de vrijwor-
ding is er op elk gebied zoo weinig energie getoond
en zoo weinig kracht, dat de tijd van verval vóór
1795 nog gunstig afsteekt bij den tijd na 1813.

Gelegenheid tot degelijke muzikale opleiding bestond
er in ons land niet, beroepsmusici moesten door slecht
betaalde lessen (een muziekmeester bood in de Hof-
steurant lessen aan à 10 cent per uur) of het diri-
geren van kleine koren, waar men ze maar al te
goed hun ongeschiktheid aan het bestuur liet voelen,
zich een armelijk bestaan zien te verwerven. Muziek
werd beschouwd als een soort volksvermaak. Men kwam
op concerten om elkaar te zien en gezellig samen
te zijn, wat te praten en als men lust had ook nog wel
eens naar de muziek te luisteren. De Maatschappij
tot Bevordering der Toonkunst heeft zeker wel be-
langrijk werk verricht door haar pogingen om het
muziekleven in ons land op hooger peil te brengen
en het moet gezegd, dat haar werk niet zonder succes is
geweest. Waar in het begin der vorige eeuw geen
werk van Nederlandsche componisten kon worden uit-

gevoerd, omdat men geen Nederlandsche componisten,
die iets betekenden, had, en de oud-Nederlandsche mu-
ziek van Jan Pieter Sweelinck en Jacob Obrecht in
het vergeetboek was geraakt, kan nu gewezen worden
op zeer belangrijke Nederlandsche composities, terwijl
het werk van de oud-Nederlandsche componisten weer
opnieuw is uitgegeven en door modeluitvoeringen is
bekend gemaakt. Nu worden onze Nederlandsche toon-
kunstenaars in den vroege uitgenoodigd om daar con-
certen te geven en te dirigeren, honderd jaar geleden
werden hier in Nederland steeds buitenlanders benoemd
als orkest- en koorleiders, omdat er geen bekwaame
Nederlanders waren; men noodigde buitenlandsche solis-
ten uit, omdat Nederland er geen bezat. Evenals op
ander terrein, trachtte ook hier Koning Willem I's rege-
ring verbetering te brengen. In 1826 werden vier mu-
ziekscholen opgericht door de regeering, twee in Noord-
en twee in Zuid-Nederland, terwijl in 1827 het eerste
Nederlandsche beroepsorkest werd gevormd, door de
oprichting van de Hofkapel. De poging door de „Maat-
schappij tot Nut van het Algemeen" in 1820 gedaan,
om een vereeniging te stichten tot verbetering van het
muzikaal leven, ging den weg, dien zoo veel fraaie
Nederlandsche plannen bewaard hebben: „een voor-
stel, — een commissie, — een rapport, — een comité
tot onderzoek, — een nieuw rapport, — beraadsla-
gingen, — het maken van een uitvoerig plan, — het
beramen van een proeve, — vele onoverkomelijke be-
zwaren, — in de doos!" Dat de Maatschappij tot
Bevordering der Toonkunst gesticht werd, is te dan-
ken geweest aan den geweligen yver en het zeer
groote doorzettingsvermogen van den heer A. C. G.
Vermeulen, die alleen alles heeft voorbereid, en dan
ook zeer terecht gederf is als de stichter van de
Maatschappij. Als hoofddoel stelde men zich het bevo-
deren van de compositie, verder wenschte men de
Nederlandsche muziek te verspreiden in het buitenland,
geldelijke steun te bieden aan veelbelovende jeug-
tal, het muziekonderwijs te verbeteren en groote mu-
siekuitvoeringen te geven. Herhaalde malen heeft men
ook pogingen gedaan om te zorgen voor een betere
opleiding van organisten, om daardoor het kerkge-
sang te verbeteren, en ook zijn heel wat pogingen gewaagd
om den volkszang te verfraaien. Zoo werd in 1864
door de Maatschappij gesticht de „Nederlandsche Ko-
raalvereniging", die zich ten doel stelde koraalmelo-
dijen en stichtelijke liederen uit te geven tegen laag
prijs, het verspreiden van teellichtingen daarbij, en het
opwekken tot de stichting van „Koraalgezelschappen"
in verschillende plaatsen. Dit is vooral het werk ge-
weest van den Amsterdamschen medicus en volks-
dichter Dr Jan Pieter Heye, die ruim 30 jaar de
stuwende kracht is geweest van de Maatschappij tot
Bevordering der Toonkunst. Door de Koraalvereniging
werd reeds in 1866 een poging gedaan om enkele
peelmen weer rydanisch te doen zingen, en bij een
anderen inhoud voor een vers ook een andere melodie
te gebruiken. Zoo gaf men Psalm 42 uit met voor
het eerste vers de gewone melodie, maar dan rith-
misch bewerkt, en voor het derde vers een nieuwe
berijming met daarbij passende nieuwe melodie. Van
den eersten bundel koralen werden ruim 11,000 exem-
plaren verspreid. In 1877 werd de naam der Koraal-
vereniging veranderd in „Nederlandsche Koorvereeni-
ging", die zeer veel gedaan heeft voor de ontwikke-
ling van den volkszang en door haar „Volkszangbiblio-
theek" heel wat zorgvuldig gekozen muziek met Hol-
landsche teksten onder de menschen heeft gebracht.

Naar buiten is de Maatschappij tegenwoordig wel
het meest bekend door haar muziekscholen, die onder
leiding van uitstekende musici, het muziekonderwijs
zeer hebben bevorderd en nog steeds bevorderen en
door de examens, die zij heeft ingesteld om te zor-
gen, dat het peil van het muziekonderwijs werd ver-
hoogd. Minder bekend, maar toch van zeer groote
betekenis, is de door de Maatschappij gestichte biblio-
theek, die zeer belangrijke werken bevat, maar helaas
niet altijd even trouw is verzorgd. Ook voor het zang-
onderwijs op de lagere school is de Maatschappij her-
haalde malen in de bras gesprongen, echter met zeer
weinig succes. Nog steeds is het helaas mogelijk, dat
onderwijzers, die zelf verklaren, absoluut niet te kunnen
zingen, en ook eerlijk willen erkennen, dat ze geen
zangonderwijs kunnen geven, door de slechte regeling
dezer materie in de lager onderwijswet bevestigd ver-
krijgen om zangonderwijs te geven. De Maatschappij
heeft getracht, hierin verbetering te brengen door zelf
een diploma van bekwaamheid in te stellen voor het
zangonderwijs in de lagere school. Voor het eerst werd
in 1889 examen afgenomen voor dit diploma.

Nog veel meer belangrijks valt te vermelden van
deze honderdjarige; ik hoop echter, dat dit artikel,
zal leiden tot het ter hand nemen van het gedenck-
boek, dat, bij enkele hoofdstukken gewijd aan de ver-
anderingen in de reglementen der Maatschappij, wat
voor buitenstaanders niet zoo heel interessant is, ook
een aantrekkelijk beeld geeft van het muziekleven in ons
land gedurende de vorige eeuw.

Russum.

D. STROO.

KERKELIJK LEVEN IN NED. INDIE.

Wat in Indië aan de orde is.

Wat in Indië aan de orde is, kan men gewoonlijk
vrij goed zien aan wat op de Classieke Vergadering,
die eenmaal per jaar gehouden wordt, gewoonlijk in

Jan, behandeld wordt. Men kan het verderop in het
jaar ook in kort bestek samengevat vinden in het
Handboek van de Gereformeerde Kerken van Ned-
Indië, waarin elk jaar door den praeses van de laatste
gehouden Classis een Kerktijds Overzicht geschreven
wordt; doch dan is het jaar al weer voorbij. De
Classis echter staat recht midden in de brandende
kwellingen.

Trachten we nu wat in Indië aan de orde is te
overzien van uit het gezichtspunt van de laatste Classis,
dan komen we tot de volgende punten.

1. Zending.

Verreweg het meermalen der Indische Kerken is
ontstaan in verband met de Zendingactie der Geref.
Kerken in Nederland. Eigenlijk kunnen we daar alleen
Bandjoeng, Medan en Samarang van uitzonderen. Onder
de overige nemen dan Batavia en Soerabaja weer een
bijzondere positie in: in nauw verband met de Zen-
ding ontstaan (de eerste predikanten waren Zending-
leeraren en geen eigen Diakenen des Woords dezer
Kerken), zijn ze in den loop der historie steeds losser
van den Zendingarbeid komen te staan, en ontwikkel-
den zij zich meer tot zelfstandige, Hollandsche Kerken.
Het meest bijvond contact met de Zending hebben
slechts de gemeenten, die op de Zendingsterreinen lig-
gen: Djokja, Magelang en Solo, wier leden voor ver-
reweg het grootste deel uit Zendingarbeiders bestaan.

Dit kan reeds eenigermate het merkwaardige ten
verklaren, dat, afgezien van de drie Kerken op de
Zendingsterreinen, bij de overige vijf Indische Kerken
de belangstelling voor het werk der Zending niet over-
matig groot was.

Men zou het misschien anders denken.

In Holland heerscht wel algemeen de gedachte, dat
ieder, die in Indië is, min of meer in verband met
de Zending staat of althans komt. Doch niets is min-
der waar dan dat. Integendeel, woont men, buiten de
Zendingsterreinen, in de groote steden, zoo bemerkt men
dikwijls maar zeer weinig van den Zendingarbeid.
Honderdtallen Gereformeerden in de culture en den
handel, werkzaam bij het Gouvernement of dienste
in het Leger of op de Vloot, staan niet alleen buiten
de Zending, maar voelen ook hun sympathie voor het
Zendingwerk verminderen! De dagelijkse aanraking
met de Inlanders-arbeiders (koolies) doen hun alle Zen-
dingsideeën verliezen.

Zoo was de toestand tot voor kort in vijf van de
acht Indische Kerken zóó, dat men theoretisch wel
gevoelde óók in Indië een Zendingstaak te hebben (1),
doch dat men er praktisch maar weinig toe kwam, aan
die roeping te beantwoorden. In deze Kerken werd
voor de Zending zelfs vrijwel niet begedragen; met
uitzondering van Batavia, dat zijn Maleisch gedeelte
te verzorgen had; en incidentele bijdragen aan andere
Zendingsterreinen, waar men mee in aanraking kwam
(Bandjoeng aan het N.Z.V.; Medan aan de Batak-zending;
Samarang aan de Midden-Java en Salatiga-Zending; Soe-
rabaja aan Soemba).

Een en ander mag in Nederland misschien zekere
verwondering wekken, men vergeet hierbij vooral niet,
dat er in de eerste jaren van het bestaan der Hol-
landsche Kerken zooveel zorgen waren, geestelijk en
financieel, voor de eigen gemeenten, dat men aan
eigenlijke, zelfstandige Zendingactie nog niet toekwam.
Aan de Evangelisatie was men eerder toe: reeds de
nood van vele in Indië afgedwaalde Gereformeerden
en in het algemeen van de onchristelijke atmosfeer
waarin men zich verplaatst voelde, drong daartoe. De
Europeesche afgevaardigden kon men, als Hollanders, ge-
makkelijker en eerder beroken dan de Indische Moham-
medanen en heidenen, van wien men zich door taal,
ras, karakter, godsdienst, en zooveel meer nog, ge-
scheiden voelde. De taak der Evangelisatie lag eerder
dan de Zending op den weg der Hollandsch-
sprekende Kerken.

Na deze korte inleiding zal men thans echter te meer
gevoelen het groot gewicht van het besluit der laatste
gehouden Classis, waar in principe vastgesteld werd,
dat de Indische Kerken gezamenlijk een eigen Zen-
dingsveld ter hand zouden nemen, n.l. het werk onder
de Chineezen op Midden-Java.

Reeds aanstaande valt hier met dankbaarheid uit af
te leiden, dat de Indische Kerken blijkbaar, in zoo
korten tijd, tot die groei en bloei, maar ook tot die
rust en vastigheid kwamen, dat ze thans niet
enkel meer al haar aandacht nodig hadden voor eigen
leven en ontwikkeling, doch ook naar buiten kunnen
arbeiden, niet alleen in Evangelisatie, maar ook in
Zendingarbeid. Het genomen besluit is dan ook een
belangrijke mijlpaal in de Indische Kerkgeschiedenis
te achten, wel waard er iets langer bij stil te staan.
Wij gevoelden het allen dan ook als een zeer bij-
zonderen zegen des Heeren, dat we, zij het dan nog
slechts in principe, tot dit besluit konden komen. Hier-
mede eerst groeiden onze Kerken uit tot de volledigheid
des levens, waartoe ze van Christus geroepen zijn.
Met ontroering en dankbaarheid werd het op de Classis
door den praeses hardacht.

Verder kunnen we hier nu nog niet op ingaan,
aangezien een en ander thans nader door de afzonder-
lijke Kerken onder oogen genomen wordt, om tot defi-
nitieve uitwerking der besluiten te komen.

2. Laterijen, spel en bioscoop.

Een tweede punt van veel betekenis richtte zich op de
ontzaggelijke en verwoestende speelzucht, waaraan vrij-
wel alle groepen der Indische bevolking lijden. Inlanders,
Chineezen en helaas ook de Europeanen gaan op in loss-
rij en spel; en een en ander is zelfs zoo gewoon geworden,